

A'
TSASZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
 ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bétsben*, Karátson' 28-dik
 napján, 1792-dik Esztendőben.

B é t s.

Karátson' második napján, a' Sz. István' Templomába indultak, délelőtti 11 órakor, Felséges Királyunk, és Királynénk, szokott udvari pompával. Fényes hintajok előtt, egy más hat lovas hintó ment, mellyben ült *Jósef Fő Hertzeg.*

A' meg-hólt Tsászárné' ruháit a' napokban kótyavetyélték. Sok szép Brüszei tsipkék voltak közöttök, mellyek, valamint más darabok is igen oltsón mentek el. Mert izáznál több vólt az öltözök száma, 's 150 ezerre betsültettek; még is alig került ki belőlök 30 ezer forint.

O o o

Alsó

JÓSEF em! meg-mondánk: siess; de ha
szaladsz, (adsz.

Majd a' nyár' közepén rövid ősz-nappalt
Nem fogadtad. — — Tüzes szekered úgy
nyargalt,

Hogy már délbe, a' Vég-tenger kiáltja: Halt!
Ezzel el-nyúgodtál. — Ah! nyúgodj tsen-
dessen,

A' ki téged nem szán: Magyar ne lehessen.

Sopronyból, Dec. 24-dikén. „ Olly új-
ságot van szerentsém közleni az Urakkal,
mellynek örömében tudom, hogy mind ma-
gok, mind minden E. Olvasóik is hazafiúi
részt fognak venni. — Egy egész Századon
fellyül 18 esztendőök múltának el, hogy az
itt meg telepedett Augusztána Konfessiót tar-
tó Keresztyének gyülekezetében nemzeti ma-
gyar nyelvünkön nem tartatott Isteni tiszte-
let. Dec. 16 dika vala az az áldott nap,
mellyen meg újjúltak, a' régi boldog idők
's már ezentúl minden harmadik Vasárnap,
magyar Templom lefűz, a *Sopronyi* Evan-
gélikusok Szentegyháza. Prédikállott T. T.
Wilfinger János Ur, a' ki ez előtt sok esz-
tendőökig viselt Magyar Prédikátorságot *Ka-
poltson*, most pedig egygy az ide való Evang.
Ekklesiának 3 Lelki Páiztorái közzül. Az
Apostoli Tselekedetekről irtt Könyvből, a'
2-dik Résznek 11-dik versét vette fel tanítá-
sának tárgyául, vagy Szent letzkéül, melly
is ez: „Halljuk hogy szóllják a' mi nyelv-
vünkön az Istennek nagyságos dolgait“ Szé-
pen mutogatta, melly nagy böltsességét nyi-
latkoztatja ki az által a' Sz. Isten, hogy

különbkülönbféle nyelveken hirdetteti a' Nemzeteknek, az ő idveffégek eránt való akarátját. Igen tettettek a' többek között ezen kifejezési is a' T. Prédikátornak: „Ezen Isten Háza, tsak ez egy ékeffég hijjával vólt még (Magyar Országának leg szebb Templomjai közzé méltán számláltathatik) hogy magyar nyelven is tiszteltessék benne jó Istenünk. “

Az Országban el-hatalmazott sok tolvajságoknak meg-gátolása végett, Deputátzió tartatott *Pestien*, Personális *Űrményi* ő Exc. jának előlülése alatt. A' mit ezen Deputátzió dolgozott, már is fel-küldödött ő Felségéhez. Egy vólt a' Deputátzió' Tagjai közzül, Torontáli Főispány *M. Balog Péter* Ud. Tanátsos Úr is.

Győri Püspök, *M. Fenger József* Úr, Belső Tanátsosi excellentziás titulust nyert; és a' rendes taksából tsak 2/3 rélt, az az, négy ezer forintot fizetett.

A' *Budai* Universitásban Anatómiát (az emberi test' alkotványának mivoltát) tanító Professzorrá lett Győri Chirurg. Doktor *Sening János* Úr, olly feltétellel, hogy az Orvosi tudományban mentől előbb graduáltassa magát.

A' Tsászár' Magyar Iovas Regementjében Fő Hadnagyságot, és már egy időtől fogva *Gallitziai* komendirozó Generális Gróf *Vurmser* mellett Adjutantságot viselt érdemes Vitéz *Ettingshausen* Úr, Kapitány-nak tétetett által a' *Vurmser*' Huszár Regementjébe. A' Német Birodalomból vette származását ezen derék Úr; de jó Magyar nyelv.

nyelvére és szívére nézve, örömmel helyt adhatunk nékie, a' leg-jobb Magyar Hazafiak között.

Munkátson, kevéssel ez előtt, egy forint nagyságú. réz pénz ásódott ki a' földből, mellynek egyik oldalán *III. Bonifacius* Pápa' képe szemléltetett, illy körülírással: *Bonifacius III. Pont. Max.* A' másikk részén, igen olvashatók voltak még ezen sorok:

Natus Romae
 Patre Johanne
 Apocrisarius Gregorii
 Ab Imperatore Phoea
 Pontificatum obtinuit
 A. DCVI. D. XV. Febr.
 Ab eodem Imperatore
 Titulum impetrayit
 Oecumenici Episcopi
 Synodo Romae coacta
 Constituit
 Ut non prius de Successore
 Pontificis ageretur
 Quam postriduum Sepulti
 A. DCVI. D. XII. Novemb.
 obiit.

Hadi Környüállások.

A' *Neuwidi* Újság, ki-maradt vólt egy-néhány postákon; hanem tegnapelött egyszerűre két darabjai érkezének, mellyeknek egyikéből következő értelmű *Trieri* Levelet olvasunk:

„A' Tsász. Kir. Seregeknek *Pellingennél* való sántzaikat meg-támadták Dec. 12-kén, 13000 Frantziák; de diadalmassan vissza verettettek, mivel 600 Embert vesztettek. — A' *Saar* vize mellett *Saarburgnál* is (melly Dec,

Dec. 6-dikától fogva a' Frantziák' kezekben vagyon) vólt egy tsata. Ebben 80 Frantziák estek - el, és sokan lettek foglyokká. A' Tsásf. Kir. Seregek vitézül óltalmazzák Városunkat, 's naponként hordják ide a' Frantzia Foglyokat. "

Pápa ő Szentsége, a' mostani terhes környüállásokhoz képest, tökéletes bünbotsánattal egybe köttetett újj ájzatosságokat rendelt - ki az egélsz Adventre, melyeken nagy részént maga is jelen vólt. Ezen ájzatosságoknak óráin, bé vóltak zárva minden vendég, bor - mérő, jádzó, és kávéházak.

Frankfurtból Dec. 16-dikán és 17-dikén költ tudósítások szerént, 60 Frantziák fogattak - el, 's néhány eleséges, és puska - porral, 's golyóbissal rakott szekereket is nyertek, egy tábori kováts - műszerrel együtt a' Pruffzusok, azon alkalmatossággal, midön Dec. 14-dikén el foglalták a' Frantzia sántzokat *Hochheim, Wickert, Kofstheim,* 's több helyeknél.

Mivel a' kis *Königstein* Várában tartózkodó Frantziák, még Dec. nek 17-dikén sem adták vólt meg magokat: tehát az ostromlóknak nagy része *Mayntz* felé takarodott az egyesült Seregekhez, és tsak annyin maradtak még meg *Königstein* körül, a' kik szemmel tarthatják a' Várbélieket, hogy el ne szökhessenek.

Dec. nek 15 dikén által szándékoztak a' Rajnán *Günshheimnál* a' Frantziák, 's már meg is állapodtak vólt a' *Molzbergi* berekben; de nekik került egy tsomó *Hessen-Darm-*

Darmstadt Katonaság, Kapitány *Schäffer* vezérlése alatt, 's vissza verte őket. — 17-diken, igen nagy ágyúzás hallatott *Frankfurtban*, *Wissbaden*, és *Cassel* felől, Prussz. Gener. *Pfau*, és a' Frantziák lövöldöztek egymásra. Mivel az említett Generális, közelebbről bé-kerítette *Casselt*: fogták magokat a' Frantziák, 's lovakat fogtak minden ágyú-talyigájaiuk eleibe, kétségekivül azért, hogy által-szállítsák azokat a' Rajnán.

Dumourier Frantzia Vezér' Serege, Dec. 11-dikén *Hervehez*, Aufst. Belgyiomban fekvő *Limburg* Tartományának fő Városához; 14-diken pedig *Batticehez* érkezett. 15-diken dél tájban, *Aachennél* (*Aquisgránumnál*) vólt már az előljáró Serege, 's más napra oda várták egész népestől együtt.

Hervénél, Dec. 11-dikén tüzes tsata vólt, melly tartott délelőtti 11 órától fogva egész estvélig.

Triestből, *Leybachba*, *Carniolának* fő Városába vitetett a' *Kassza*, nagyobb bátorságnak okáért.

Frantzia Ország.

Decsbernek 6-dikán, fő tárgya vólt a' Nemzet-Gyűlése' tanátskozásának egy igen különös vád, mellyet tett egy része a' Vigyázó Deputátzióknak, a' másik rész ellen, és a' melly, alkalmatosságot szolgáltatott egy más vád' bé-jelentésére, melly vádat valamely *Viard* nevezetű terjesztett az eml. Vigyázó Deputátzió' egy részének eleibe, 's a' melly, gyanúságba ejtette *Le Brün*, és

Ro-

Roland Ministereket, úgy nem különben a' *Roland* Úr' Feleségét, és magának a' Nem. Gyűlésnek is egynehány Tagjait. Ebből, igen nagy, és hosszas veszekedés támadott sok Deputátusok között, kik is kigyót békát kiáltottak egymásra közönségesen. *Roland* Minister, Feleségéstől együtt kérdőre vonatott; valamint *Viard* is, a' kinek végre arra ment-ki a' dolga, hogy árestomba tétetett. Ez a' *Viard*, mostanság érkezett vissza *Párisba*, Angliából, a' hol fogadott Spionjok vólt a' Frantzia Ministereknek.

A' Király, következőképen vitetett Dec. 11-dikén a' Nemzet-Gyűlése' Palotájába: Elöl mentek 48 Lovasok; hátul is ugyan annyin. Középen 600 gyalog Katonák, kik közzül mind egyiknek 16 töltése vólt; 30 Tanátsbéliek, és *Chambon* Orvos Doktor, a' ki most Polgár Mester. Ezzel ment a' Király, ki is midőn már azon rostélynál lett vólna, mellyen belől ül a' Gyűlés; olvastatott előtte, az ellene való Vád. Azután ismét el olvasta még azt egyszer a' Gyűlés Elölülője, de úgy, hogy minden pontom után meg állapodott, 's várta mig felelt mind egyikre a' Király. — Mind a' Vád pontomokat, mind az azokra adott nyomos Válaszait XVI. Lajosnak fogjuk közleni a' jövő Postán. — A' Király azt kívánta a' Gyűléstől, hadd válasszthasson magaméntő Prókátort, mellyet nem ellenzett a' Gyűlés. Ezzel vissza vitetett a' Szerentsétlen Király a' Templomba. — Hogy valamelly zenebona ne támadhasson ez alkalmatossággal;
ké

készzen állottak a' Párisi Osztálynak Nemzeti Gárdistái, 's a' Város minden Szakaszában is két két száz Ember. E' felett a' Kir. palota kertjében két helyen 200 gyalogság állott 8 ágyúkkal, a' Kir. Udvarban pedig egy dzsidás batalion, minden tömlőtznél, úgy a' Kintstárnál, a' Magazinomnál, és a' Depositóriumnál is két két száz Ember.

Lengyel Országot

sok nagyobb és kissebb lakosi hagyták oda, mint tudni való, a' mostani körülállásokhoz képest. Ezekre nézve, következő értelmű Írást adott-ki *Grodno* Városából, Nov. 16-dikán a' Nemzet-Gyűlése, melly magát *Generális-Konfederátzió*nak nevezi:

„Mihelyest el-kezdette maga Üléseit a' Gen. Konfederátzió *Targowicze* Városában, 1792-dik Eszt. Máj. nak 12-dikén: azt végezte leg-elsőben is, hogy a' Nemzetnek szerentséjét, és boldogságát jó lábra állítsa; a' Haza-árulók' társaságát el-szélleszse; az el-tsábított, 's tévelygésben lévő Népet a' szerentsétlenségre vezető rossz útról eltéríttse, 's meg-mutassa minden Polgár-Társainak azt az utat, mellyen tzellyokat el-érhessék. A' mód nélkül való zabolatlanságnak, éppen hasonló erősségű gátot kellett ellenébe vetni, hogy Ti, kedves Polgár. Társaink! meg-menekedhessetek a' végső veszedelemtől. Azon kellett tehát nekünk igyekezni elsőben is, hogy a' melly úton járunk mi magunk: ugyan arra vezérellyük, 's velünk egyenlő gondolkodásúvá

te-

tegyük a' Nemzetet is. Éppen ez indított arra minket, hogy a' szánakozásra méltó Nemzetet, mindeneknek előtte azon, bódogtalan esküvés alól fel-öldozzuk, mellyel az 1791-dik Eszt. Májussának 3-dikán készült Konstitutióhoz kötelezte magát, és tsupán a' Konfederátzióhoz eskettessük. Sok ezren futottak, a' rajtok segíteni kívánó Polgár-Társaság' karjai közzé, 's nállunk óltalmat, segedelmet, és szabadítást kerestek, 's találtak is. De sokan vagynak ellenben, a' kik mind ez ideig sem akartak még lemondani a' Május' 3-dikai Konstitutióról, 's még Hazájokat is ide hagyták. Igen sok Katona Tisztek, a' kik még most is a' Köz. Társaság' zsöldjáu vagynak, el-kéredzettek a' magok Regimentjeiktől, és most egyik Tartományból másikba kóborolnak — 's mit keresnek majd itt, majd amott: azt tsak magok tudják. Emlékezik reá a' F. Gen. Konfederátzió, hogy már adott -ki egy közönséges Irást, mellyben intett minden Kiköltöztteket, hogy térjenek vissza Hazájokba, 's az említett Máj. 3-dikai Konstitutióról mondjanak -le, különben tiztségeket és hivatallyokat el fogják veszteni. Még mind ez ideig nem fordították hafzonra legnagyobb részént a' Generál. Konfederátziónak hosszú töröségét, 's nyilván meg-mutatták, hogy ők a' magok Hazájokat fel akarják zavarni, 's bódogtalaná tenni. Tudják-meg azért az ilyenek most utóllýára, hogy ő nékiek mai naptól fogva még két hónap engedtetik; melly idő alatt ha el nem állnak előbbeni esküvésektől, 's a' Gen. Konfederátzióhoz eskettessük.

federátzió' hűségére nem esküsznek: tisztségekből 's hivatalyokból ki-esnek, jószágokat el-vesztik; és ha Katona Tisztek, örökre kasszáltatnak.“

A' Korona' jövedelmeire ügyelő Kommisszió, következő Jelentést tett közönséggé Novembernek 23-dikán, az adóra nézve:

„A' Gener. Konfederátzió el-végezte, hogy azon adóknak helyek ne legyen, mellyek az 1791 dik Eszt. Máj. 3 dikai Konstituzió által hozattak-bé; azokat ellenben, mellyek ezen említett Konstituzió előtt szokásban vóltak, újra fel-állítsa, mivel valamit csak a' Varsói Revolutzió szült: mind az terhére szolgált a' Nemzetnek, 's szerentsetlen következéseket vont maga után. Tudják meg azért: a' Nemesség, a' Papság, a' Földes Urak, a' Kir. Jószágok' Tiszjei, a' Városok, minden Magisztrátusok, a' Zsidó Kahalák, és az egész Nép: hogy mi, az úgy neveztetett tizedik, húszadik, 's harminczadik garassát a' kémény-pénznek, valamint Varsó, 's más Városoknak szabad akarat szerént való adáját, és a' Zsidók' részéről való fő-pénzt nem csak nem akarjuk többé; hanem ollyatén rendelést is tettünk, hogy a' mi már lefizetődött ezekből, vissza fizetessék, kviantantzia mellett a' Korona' Kintstárjából, minnekutánna a' Tartománybéli Konfederátziók (Gyűlések) által ki-vétetett belölle azon summa, mellyet az előbbeni mód szerént kellett vólna fizetni, ezen hónapnak utolsó napjáig.“

Elegyes

Elegyes Tudósítások.

A' Prussziai Kabinetnek rendeléséből, egy *Chauvier* nevü Frantzia, a' ki Olvasója volt a' Királynak, el-fogatott nem régiben, és a' *Magdeburgi* Várba küldetett. Professor *Borelli* pedig, a' ki a' Katonai Akademiában tanított, 's Tagja volt a' Tudományok' Kir. Akademiájának is, el-küldetett a' Prussziai Tartományokból, még pedig nagy hirtelenséggel; mivelhogy el-árulta magát befzédjei által, hogy ő pártfogója a' Frantzia Revolutziónak.

A' *Hochheim*nál való ágyúzásnak hallására, félre-verték *Mayntz* Városában a' harangokat, 's szörnyü kiáltozások lettek. A' Prussziai Király nagyon utánna jár, hogy meg-tudhassa: ha valyon a' Polgárok é, vagy tsupán a' Frantziák lettek légyen esz-közlői a' lármának.

Hertzeg *Kinszky Ulrich Ferentz* Ts. Kir. Fő Hadi Vezér, és egy gyalog Regimentnek Tulajdonosa, hosszas sínlődése után meghalálozott *Prágában*, ezen hónapnak 18-dik napján.

A' *Nandorfejérvári* pártos Törökök, széllyel veretvén a' *Nissai* Basa' Serege által, *Szendrő* (*Szemendria*) Városába vették magokat, melly a' Duna' partján fekszik; de onnan is szándékozott őket ki-vernü az említett Basa.

Decemb. 2-dikán halála történt *Prágában* Főtisz. *Diesbach János* Kánonok Urnak, a' Fizika, és Mathematika Tudományok' Direktorának, 's most uralkodó *Ferentz* Királyunk' néhai Tanítójának.

Gróf

Gróf *Sztárai* Generális, *Kolóniában* fekszik azon sebeiben, mellyeket *Lüttichnél* ejtett két karjain az ágyú-golyóbis.

Clivia (Cleve) Tartományában olly parantsolatot adott-ki a' Prussziai Király, a' ki-költözött *Frantziákra* nézve, hogy 48 óránál tovább nem lehet nékiek ottan tartózkodni.

Hogy a' *Hessen-Casseli* Landgráf Választó Hertzegi (Elektorális) méltoságra fog emeltetni, könnyen ki lehet onnan hozni: hogy a' *Brandenburgi* Vál. Hertzegnek (a' Prussziai Királynak) *Regensburgi* Követe, egy jelentést terjesztett Dec. nek 14 dikén a' Birodalom-Gyűlése eleibe, mellynek oda ment-ki az értelme: hogy addig is, míg a' Tsászári Felség, az egész Német Birodalomnak örömére, méltóztatna a' Landgráf' érdemeit, azoknak nagyságához, és a' *Hessen-Casseli* Háznak régi fényességéhez képest, illendőképben meg-jutalmaztatni; köszönjem azokat a' Gyűlés az egész Birodalom' nevében: mivel a' Landgráfnak lehet főképpen köszönni, hogy a' Német Birodalomnak több Kerületei is nem lettek az Ellenség' pusztításainak tárgyaivá.

Az a' hires Belga Demokrata, Prókátor *Vonk*, a' kiről *Vonkistáknak* nevezettek a' Belgyiomi Demokraták, és a' ki már mostanság egy vólt a' *Brabantzai* Nép' Repräsentánsai (Képviselői) közzül, Dec. első napján el-hagyta a' lármás Világot.

A' *Mayntzi* Jakobinus-Klubban fel-áll nem régiben az Orátori Székbe egy Úr, a' kit idegenből vett-fel előkelő Tisztjének a'
Vál.

Vál. Hertzeg, 's egyébaránt is sok jóval vólt hozzá. Tizennégy hibákkal terhelte vakmerő beszédében az Orátor, a' Vál. Hertzegét. Midőn el-végezte vólna a' maga Filippikáját: fel-áll egy más Tag — született *Mayntzi* Fi — 's azt mondja: „A' 15 dik, és leg-nagyobb hibát, úgymond, el felejtette Kolléga Uram. Ez az, hogy a' mi Fejedelmünk, némelly háládatlan idegeneket, kikre előbb sok kegyességét veztegette, fel nem akasztatott.“ — Ez a' tsipős, de igen helyes észre-vétel nagyon tetfzett minden Jelenlévőknek; tsak magának nem a' Kolléga Uramnak.

Vársóban, minden puskák el-szedettek a' Lakosoktól, 's new lehet nékik el-menni a' Városból.

Kotyimból valóságnak irták Decemb. 7-dikén, hogy a' Törökök, sereglenek *Móldvában*. — *Frankfurt* Város a' Elöljárói, két rendbéli Bizonyság - Leveleket kértek és nyertek az ott el-fogott Frantzia Örizettől, mellyeket Újságokban is közönségesekké tettek; hogy meg-tzáfolódjanak ezeknél fogva azok a' hírek, mintha az említett Elöljárók, ellenséges indulattal viseltettek vólna a' *Frankfurti* Frantzia Örizethez. — A' *Hessen-Casseli* Landgráf, kéttős penziót adat azon Vitézeinek, kik *Frankfurt*nál lettek nyomorékokká; valamint az ugyan ott el-esttek' özvegyeiknek, 's árváiknak is.

A' mostani *Lengyel* Gyűlés tiz fő Embe- reket küldött - el maga kebeléből *Pétersburg*-ba, kik meg-köszönjék, a' Gyűlés', sőt az egész *Lengyel* Nemzet' nevében, *II. Katalin*-nak,

nak, Lengyel Ország' meg-tartásában, 's újjonnan szülésében mutatott kegyességét; 's tegeyenek vallást felölle, hogy az Orosz Birodalommal való örökös szövetségét úgy óhajtja Lengyel Ország, mint egész boldogságának erős fundamentomát.

Angliában, új Társaságok kezdenek fellállani, az Ország' Konstituziójának óltalmazására. Törvényekké tették ezek magoknak: a' háborúság' szerzőket törvényesen elnyomni; 's különbkülönbféle hasznos Irásoknak nyomtattatása által értésére adni a' Népeknek: miben állyon a' valóásgos szabadság; a' jó rend; és az ő saját boldogsága.

Előre való tudósítása egy jó szivü tudós Hazánkfiának, Doktor *Egerpatakinak*:

„A' Régiek a' tölgy-fát *Jupiternek* szentelték, és annak gyümöldsét az emberek magoknak eledelül használták, a' melly ma tsak sertéseket hizlal. Mert az a' szokásunk, hogy a' mi közönséges, és könnyen megszerezhető, azt nem szerettyük, és jónak nem hihettyük. Én jelentem, és hirdetem, a' míg munkámat ki-botsátanám is, hogy *Schröder*, *Kaiser*, *Marx* Tudósoknak tapasztalásaik által serkentetvén, én is már hat esztendőök alatt, rész szerént Erdélyben a' Fels. Gubernium mellett szinte négy esztendeig, rész szerént Bétsben folytatott figyelmetes, és szorgalmatos próbáim által, a' tölgy, és tsere-maknak az emberi testben egészséges, és eléggé le nem irható
hasz-

hasznait fedeztem fel, mert úgy találtam: hogy mind azokban a' hosszú hónapokig, esztendőig tartó lassú száraz betegségekben, a' mellyek a' forró, rothasztó nyavalyákból minden harmad, negyed napi hideglelések- ből, közhvénytől, rheumatismustól, rühtől, rossz eledelekből, a' gyermekek' feje ki- sebzéséből, skrophulákból, frantzia nyava- lyából, gelesztától, a' hólnap - szám, és arany ér' (haemorrhoides) fel - akadásokból, vagy felette bővséges folyásokból, a' felet- tébb való szoptatásokból, mérsékletlen tanú- lásokból, éjtszakázásokból, kedvetlen, és epefzto indulatokból, Vénus' játékából, An- gulus nyavalyából (rachitis), onaniából vették eredeteket, minden más eszközlő orvosságok felett való tulajdonságaira, mun- kálkodására, 's ártatlanságára nézve, a' véle való élés' módja, és környülállások szerént. a' fel-találtatott orvosságok között, ehhez, hasonló egy sins, a' melly az el-enyészet' reménységét inkább fel- élészthetné."

*

**
**

Küldjük az Ország - Gyűlése' História- jához tartozó Rajzolatokat, és a' Mutató- Táblának utolsó részét. Ezen Munkát már most bé lehet köttetni.

Vége a' II-dik Szakasznak.

